

Měření pravomocí prezidenta

POL347

Hlavy státu v Evropě

Srovnání síly prezidentů (Duverger)

Síla prezidenta v systému	Dle Ústavy	Dle praxe
Pořadí sestupně od nejsilnějšího k nejslabšímu (stav odpovídající cca. 1. polovině 80. let)		1. Francie
		2. Finsko
	1. Finsko	
	2. Island	
		3. Výmarské Německo
	3. Výmarské Německo	
	4. Portugalsko	4. Portugalsko
	5. Rakousko	
	6. Francie	
		5. Rakousko
	7. Irsko	
		6. Irsko
		7. Island

Duvergerova transformační mřížka

Vláda/Prezident	Vůdce většiny	Opozičník	Člen většiny	Neutrál
Jednobarevná	Absolutní monarcha	Regulátor	Symbol	Regulátor
Koalice s dominantní stranou	Omezený monarcha	Regulátor	Symbol	Regulátor
Vyvážená koalice	Diarcha	Regulátor	Symbol	Regulátor
Kvazivětšina	Omezený monarcha	Regulátor	Symbol	Regulátor
Bez většiny				Diarcha

- Snaha posoudit reálnou pozici prezidenta na základě formátu vlády a prezidentova vztahu k vládě

Snahy o kvantifikaci

- Frye – 27 pravomocí, exkluzivní 1 bod, sdílená 0,5 bodu (pro nepřímo volené výsledek $\times 0,5$)
 - různě „významné“ pravomoci mají stejnou váhu
 - odstupňováno sdílení \times exkluzivní pravomoc, ale již ne různá „váha“ (např. veta)
- Podobně Helman (27 pravomocí) nebo Lucky (28 pravomocí)
- Snaha o redukci – Siaroff (9 pravomocí)

Siaroff

- 9 pravomocí (či konstelací), 1 bod za každou odpověď „ano“ (škála 0-9)
 - Lidová (přímá) volba
 - Souběh prezidentských a parlamentních voleb
 - Samostatná jmenovací pravomoc
 - Předsedá jednání vlády
 - Veto
 - Dekretální pravomoc
 - Hlavní role v zahraniční politice
 - Hlavní role při formování vlády
 - Možnost rozpustit parlament

Hodnocení

+

- Redukce okruhu pravomocí
- Zohledňuje reálné fungování systému (pravomoc se vykonává či ne, nejen zda je či není v ústavě)

-

- Rezignuje na různou váhu uvnitř jedné kategorie (různá síla veta)

Metcalfe (Shugart a Carey)

- Metcalfe rozšiřuje původní měření Shugarta a Careyho o prezidentskou pravomoc iniciovat soudní přezkoumání zákona
- 7 legislativních (S+C 6) a 4 nelegislativní pravomoci odstupňované na škále 0-4 body

Legislativní pravomoci I.

- Absolutní veto:
 - 4 – nelze přehlasovat
 - 3 – přehlasování kvalifikovanou většinou
 - 2 – přehlasování nadpoloviční většinou všech členů
 - 1 – přehlasování prostou většinou
 - 0 – neexistuje
- Částečné veto:
 - 4 – nelze přehlasovat
 - 3 – přehlasování kvalifikovanou většinou
 - 2 – přehlasování nadpoloviční většinou všech členů
 - 1 – přehlasování prostou většinou
 - 0 – neexistuje

Legislativní pravomoci II.

- Dekretální pravomoc:
 - 4 – vyhrazená oblast bez možnosti zrušení
 - 2 – dočasná pravomoc s určitým omezením
 - 1 – omezená pravomoc
 - 0 – neexistuje, nebo ji deleguje parlament
- Exkluzivní předkládání legislativy:
 - 4 – parlament nemůže předkládat pozměňovací návrhy
 - 2 – omezená možnost pozměňovacích návrhů
 - 1 – neomezená možnost pozměňovacích návrhů
 - 0 – neexistuje
- Rozpočtové pravomoci:
 - 4 – připravuje rozpočet, bez pozměňovacích návrhů
 - 3 – parlament může redukovat částky
 - 2 – prezident stanovuje horní hranici výdajů, parlament může pozměňovat
 - 1 – parlament může navýšit rozpočet, najde-li příjmy
 - 0 - neexistuje

Legislativní pravomoci III.

- Referendum:
 - 4 – neomezené vyhlašování
 - 2 – omezené vyhlašování
 - 1 – vyhlašování s kontraskripcí
 - 0 – prezident nemůže vyhlásit referendum
- Soudní přezkum (jen u Metcalf):
 - 4 – iniciuje pouze prezident
 - 2 – vedle prezidenta iniciuje též vláda či parlamentní většina
 - 1 – iniciovat může i parlamentní menšina
 - 0 – prezident neiniciuje

Nelegislativní pravomoci I.

- Formování vlády:
 - 4 – jmenuje ministry bez ohledu na parlament
 - 3 – jmenuje ministry, ale musí mít svolení parlamentu
 - 2 – jmenuje ministry, ale do úřadu je uvádí parlament
 - 1 – nominuje předsedu vlády
 - 0 – jmenuje ministry jen na doporučení parlamentu
- Odvolávání vlády:
 - 4 – odvolává dle libosti
 - 3 – odvolává se souhlasem parlamentu
 - 2 – odvolává pouze za určitých podmínek
 - 1 – odvolává na návrh premiéra
 - 0 – ministr může být odvolán jen vyslovením nedůvěry parlamentem

Nelegislativní pravomoci II.

- Nedůvěra vládě:
 - 4 – nelze vyslovit, parlament neodvolává vládu (ministry)
 - 2 – lze vyslovit, ale prezident může na oplátku parlament
 - 1 – „konstruktivní“ nedůvěra
 - 0 – neomezená nedůvěra
- Rozpouštění parlamentu:
 - 4 – neomezené
 - 3 – omezené frekvencí nebo dobou v rámci prezidentova mandátu
 - 2 – znamená prezidentské volby
 - 1 – omezené jako reakce na určité události
 - 0 – nemůže rozpustit parlament

Hodnocení

+

- Přesnější odlišení váhy „uvnitř“ dané pravomoci

-

- Větší důraz na Ústavu
- Otázka „vyvážení“ pravomocí
- Demokratičtí evropští prezidenti se pohybují na dost omezené části škály

Pokusy o revizi

- Elgie – standardizovaný průměr hodnot u Siaroffa, Shugarta a Careyho a Metcalf
 - na škále 0 – 1, větší variabilita i v rámci Evropy, ale Shugart a Carey a Metcalf dávají podobné hodnoty
- Javůrek – efektivní prezidentský potenciál (propojení Duvergerovy mřížky a bodování u Metcalf)
 - V určité pozici může prezident určitou pravomoc vykonávat efektivněji (a vice versa), tj. jeho bodování u Metcalf se adekvátně zvýší/sníží
 - Absolutní monarcha: + 3 až 5 bodů
 - Omezený monarcha: + 2 až 4 body
 - Diarcha: +2 až 4 body
 - Regulátor: - 3 body
 - Symbol: - 2 body

Příklady

Země	Siaroff	Metcalf	Elgie
Francie	7	9	0,44
Rumunsko	5	9	0,39
Polsko	3	9	0,29
Finsko	2	8	0,17
Slovensko	2	5	0,15
ČR (do 2013)	1	5	0,17
Rakousko	1	5	0,13
Německo	0	3	0,06
Škála	0-9	0-44	0-1